

Projectresultaat

‘Moestuinen voor het dorp’ op Vlieland

Impulsronde Gezonde Leefomgeving Integrale Aanpak (GLIA)

OVER HET PROJECT

Vlieland kent een bijzondere leefomgeving. Wonen, recreëren en leven gaan hand in hand met de natuur. Vlieland is zelfs het enige Waddeneiland zonder landbouwgrond. Om als gemeenschap te leren hoe de voedselvoorziening werkt en in welke vorm deze toch te realiseren valt, is het project ‘Moestuinen voor het dorp’ ontwikkeld. De zelfredzaamheid van de Vlielanders kent dus vele uitdagingen. Toch is er ook veel kennis aanwezig, omdat deze afgezonderde realiteit vraagt om vindingrijkheid. Met dit gegeven is het project begonnen door een werkgroep op te richten. Deze werkgroep is de thuishaven geworden van het project, waarbinnen de leden in verschillende bijeenkomsten kennis deelden, nieuwe technieken bespraken en gezamenlijk plannen maakten voor de inkoop. De ervaring leerde dat er al veel kennis op het eiland aanwezig is, al was die erg versnipperd.

Door het samenbrengen van ervaren tuiniers, hobbyisten en zelfs een imker ontstond een sterk fundament. Daaruit sloten veel beginners én meer ervaren bewoners zich aan bij de werkgroep. De vaste kern groeide zelfs tot ruim twintig personen: voor Vlielandse begrippen aanzienlijk. De grootste winst was het centraliseren van bestaande kennis door enthousiasme aan te wakkeren. Doordat mensen op een toegankelijke en laagdrempelige manier elkaars kennis en kunde konden gebruiken, ontstond een heuse ‘community’. De leden helpen elkaar nu systematisch met het ontwikkelen, onderhouden en innoveren van de eigen moestuinen. Een leuke bijkomstigheid is het ontstaan van een gezamenlijk online platform waarin kennis, producten of gereedschappen én ervaringen met elkaar worden gedeeld. Al deze ontwikkelingen hebben de leefomgeving op Vlieland, met name ook de

versnippering en het isolement, voorzien van een waardevolle vereniging.

GELEERD VAN PRAKTIJKVOORBEELD

Juist de wens naar externe kennis was een moment van bewustwording dat er binnen de eilander gemeenschap ook veel verborgen kennis zou kunnen zijn. Deze aanleiding leidde tot het oprichten van de werkgroep die gedurende de projectduur groeide tot een vaste waarde. De praktijkvoorbeelden van deze ervaringsdeskundigen vormden telkens de basis van bijeenkomsten. De specifieke beperkingen van het tuinieren op het eiland werden dankzij deze ervaringen en praktijkvoorbeelden behapbaar gemaakt. Ook keek de werkgroep naar moestuinen of deeltuinen op andere eilanden om lessen te leren over de aanpak en wat de beperkingen van een eiland voor effect hebben op de werkbaarheid van moestuinen in het dorp. Ook voor de inkoop van zaden, planten en materialen leerde de werkgroep van projecten op Vlieland en andere eilanden. Deze inkoop kan tenslotte wat voeten in de aarde hebben gezien de afstand en het moeten overbruggen van de Waddenzee. Uit andere lokale projecten leerde de werkgroep hoe een zo groot mogelijke zelfredzaamheid kan leiden tot een kleiner inkoopvolume.

INWONERSPARTICIPATIE

Binnen dit project is zoals beschreven ingezet op een grote mate van participatie; de zelfredzaamheid van de werkgroep valt of staat tenslotte met de draagkracht van de groep. Denk bijvoorbeeld aan kennisverzameling. Daarnaast leverden lokale partners zoveel mogelijk de benodigde diensten, zoals de catering en het loonbedrijf. Een ander mooi voorbeeld van participatie zijn de informatieavonden die de werkgroep verzorgde. Een tiental avonden met elk een eigen thema, praktijkvoorbeelden en interessante nieuwe werkwijzen leidde tot het alsmaar uitbreiden van de groep geïnteresseerde deelnemers. Denk hierbij aan presentaties en workshops over het bodemleven, biodiversiteit en permacultuur of zelfs over teelplannen of bemestings-schema's. Voor velen waren dit nieuwe thema's, die toch een belangrijk onderdeel

vormen van het beheren van een moestuin. Als aanvulling op alle waardevolle informatieavonden organiseerde de werkgroep ook een plantjesmarkt met een leuke uitwisseling van verschillende planten, zaden en stekjes – ook onder het mom van 'liever samen delen dan nieuw inkopen'. Het inkoopbeleid van het project was dan ook erg participatief ingericht. Wanneer er behoefte ontstond aan nieuwe inkoop, kwamen tijdens de informatieavonden de plannen en bestellijsten op tafel om zo gezamenlijk keuzes te maken. Daarnaast kreeg waar mogelijk een zo lokaal mogelijke partij altijd de voorkeur.

PROCES

Het proces startte met het herkennen van een behoefte in de samenleving: de behoefte aan een moestuin waar mensen hun kennis, kunde en producten met elkaar kunnen delen. Daarmee ook een plek die ruimte biedt voor gemeenschapszin en samen het beste maken van de omstandigheden. Bij de start van het project werd met facilitering door de gemeente een werkgroep opgezet. Deze werkgroep is vervolgens versterkt met ervaringsdeskundigen uit het dorp. Deze werkgroep was de faciliterende partij van de bijeenkomsten en kennissessies. Zo werd een steeds verder groeiende groep betrokkenen bediend.

De continue facilitering van de gemeente werd steeds minder leidend omdat de gehele werkgroep tijdens de informatieavonden belangrijke keuzes maakte omtrent inhoud, inkoop en distributie. De besluitvorming kreeg daarmee een transparante en breed gedragen vorm.

Samenvattend: de behoefte van de doelgroep is steeds leidend geweest. Belangrijke keuzes en mogelijkheden verkenden de deelnemers samen. Zo hadden ze niet alle middelen uit de begroting nodig en losten ze bepaalde zaken lokaal op binnen het eigen, sterk gegroeide netwerk.

Met het afronden van het project is een stevige gemeenschap van tuiniers overgebleven die nu op eigen initiatief een vervolg gaat geven aan dit project: een duurzame samenwerking tussen inwoners en ondernemers die letterlijk en figuurlijk nog jaren zijn vruchten zal afwerpen.

3 TIPS VOOR ANDERE GEMEENTEN EN GGD'EN

1. Stel een werkgroep samen met bestaande kennis uit de eigen gemeenschap.
2. Maak het laagdrempelig en wakker het enthousiasme aan met interactiviteit en interessante sprekers.
3. Deel kennis door praktijkvoorbeelden te gebruiken.

Tijdens dit traject hebben we een aantal waardevolle lessen geleerd die soortgelijke projecten in een andere context goed op weg kunnen helpen. Daarnaast is de bijzondere aard van een eilander gemeenschap zoals die op Vlieland een interessant voorbeeld van zelfredzaamheid en assertiviteit.

De eerste tip betreft het opzetten van een werkgroep. De ervaring heeft geleerd dat er veel ambtelijke uren in een project gaan zitten, terwijl ook gedreven inwoners een groot deel van de inzet kunnen verzorgen. Daarnaast is een initiatief dat door de gemeenschap wordt gedragen in onze ervaring vele malen duurzamer dan facilitering door de gemeente. Het verstevigen van je werkgroep met (ervarings-) deskundigen is een belangrijke stap om nieuwe geïnteresseerden aan te trekken.

Tip 2 is dat je door vernieuwende kennis op een toegankelijke manier aan te bieden je snel nieuwe enthousiaste deelnemers aan je initiatief verbindt. Met praktijkvoorbeelden en laagdrempelige kennis kunnen de deelnemers nieuwe lessen ook snel in de praktijk brengen. Zo levert het samenkomen op korte termijn winst op en ontstaat er automatisch animo voor volgende bijeenkomsten.

De derde tip sluit daar goed op aan: uitgebreide diapresentaties en artikelen delen kan interessant zijn, maar de ervaring leert ons dat praktijkvoorbeelden het meest aanspreken.

Op deze manier krijgen ook beginners de kans om aan te haken bij het initiatief. Zo ontstaat er een mix van deelnemers uit alle levenslopen die elkaar over en weer inspireren en motiveren.

KENNISDELING

Om de kennisdeling te waarborgen en de voortgang van het gemeenschapsproject te delen, publiceerden we periodiek een artikel in het lokale nieuwsblad *De Geitenbode*. Dit is een zeer goed gelezen lokaal nieuwsmedium (en vandaar dat we niet kozen voor een digitaal alternatief). In deze artikelen deelden we interessante technieken en praktijkvoorbeelden van Vlielandse moestuinen met de lezers. Daarnaast kondigden we bijeenkomsten aan met daarbij het te bespreken thema. Via deze weg kwamen ook veel nieuwe deelnemers in aanraking met ons initiatief.

Project 11010042410013 is 1 van de [30 impulsprojecten](#) uit ons programma [Gezonde Leefomgeving Integrale Aanpak](#) (GLIA).

Met deze impuls hebben zij praktische verbeteringen doorgevoerd voor een gezonde(re) leefomgeving.

WWW.ZONMW.NL

MET KENNIS WERKEN AAN EEN GOEDE GEZONDHEID VOOR IEDEREEN

Ontdek nog meer resultaten op
www.zonmw.nl/glia

ZonMw
Laan van Nieuw Oost-Indië 334
2593 CE Den Haag
Telefoon 070 349 51 11
info@zonmw.nl